

5.2.	Østre og Vestre Landsret	s. 27
5.3.	Rigsadvokaten	s. 27
5.4.	Advokatrådet	s. 28
6.	Justitsministeriets overvejelser	s. 29
6.1.	Indledning	s. 29
6.2.	Effektivitetsbetragtninger	s. 30
6.3.	Ressourcebetragtninger	s. 30
6.4.	Et politisk behov for kompetencen	s. 30
6.5.	Højesterets egen vurdering	s. 31
6.6.	Bivirkninger ved en kompetenceomlægning	s. 31
6.7.	Særligt om nævns-modellen	s. 31
6.8.	Særligt om oprejsningsbevillinger og 2. instansbevillinger	s. 32
6.9.	Konklusion	s. 32
7.	Lovforslagets administrative og økonomiske konsekvenser	s. 32

1. Indledning.

Lovforslaget har til formål at overføre kompetencen til at meddele 3. instansbevillinger og andre procesbevillinger fra Justitsministeriet til retterne. Lovforslaget fremsættes til opfyldelse af Folketingsbeslutning af 19. maj 1989 om ændring af retsplejelovens regler om tredjeinstansbevilling (B 48, FT 1988/89, till. C sp. 1081, jf. nedenfor under afsnit 1.4.).

Den ordning vedrørende kompetencen til at meddele procesbevillinger, der gælder i dag og beskrives nedenfor under afsnit 2, blev fastsat i begyndelsen af dette århundrede. Siden er der ved en række lejligheder, der omtales nedenfor, såvel af sagkyndige organer som fra politisk side stillet forslag om, at kompetencen flyttes fra Justitsministeriet til domstolene. Disse forslag er ikke gennemført, ikke mindst fordi det har vist sig vanskeligt at pege på en ordning, der kan sikre en bedre og billigere varetagelse af sagerne om 3. instansbevilling end den gældende.

1.1. Tilladelse til at fravige de normale processuelle regler i borgerlige og kriminelle sager blev før retsplejeloven i vidt omfang meddelt ved kongelig bevilling i medfør af grundlovens almindelige dispensationsbestemmelser. I forarbejderne til retsplejeloven blev den administrative bevillingsordning foreslået afskaffet, og kompetencen til at meddele dispensation blev foreslået henlagt til domstolene. Ved fremsættelsen af retsplejelovforslaget i samlingen 1906-07 blev der foreslået et system, hvorefter såvel Justitsministeriet som domstolene fik kompetence til at meddele procesbevillinger, men disse regler blev under forslagets behandling ændret til den ordning, der er gældende i dag.

Reglerne om procesbevillinger er senere foreslået ændret, først af det stående retsplejeudvalg i 1924 og derefter af et af Justitsministeriet i 1929 nedsat udvalg. Udvalgenes forslag om ændring af reglerne om processuelle tilladelser, således at kompetencen skulle flyttes fra Justitsministeriet til domstolene, blev imidlertid ikke gennemført.

1.2. Retsplejelovens regler om meddelelse af procesbevillinger blev herefter på ny behandlet i forbindelse med Retsplejerådets gennemgang af reglerne om sagsbehandling i første instans og appel i borgerlige sager i Retsplejerådets betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager.

Retsplejerådet, der dengang bestod af 3 medlemmer, som ikke længere er medlemmer af rådet, gav i betænkningen udtryk for, at kompetencen til at meddele 3. instansbevillinger, oprejsningsbevillinger og tilladelser efter retsplejelovens § 962, stk. 2, efter rådets opfattelse burde overføres til domstolene. Rådet foreslog på den baggrund, at disse procesbevillinger skulle meddeles af den ret, for hvilken sagen indbringes, dog således at 3. instansbevillinger meddeles af Højesteret eller et udvalg bestående af mindst 3 af rettens medlemmer. Rådet foreslog endvidere, at reglen om, at der krævedes særlig tilladelse for at kære en doms bestemmelser om sagsomkostninger, blev ophævet.

Retsplejerådet frarådede imidlertid udtrykkeligt en henlæggelse af kompetencen til at meddele 3. instansbevilling i straffesager til Den Særlige Klageret. Denne indstilling begrundedes med, at retsplejen i videst muligt omfang bør samles under de almindelige domstole, at Klageretten efter sin sammensætning næppe er særlig egnet til behandling af disse sager, og at en sådan løsning måtte antages at ville medføre en forsinkelse af sagerne, bl.a. fordi klagerettens